

ВІДГУК

офіційного опонента професора кафедри соціальних технологій
Житомирського державного університету імені Івана Франка,
доктора педагогічних наук, професора **СЕЙКО Наталії Андріївни**
на дисертацію **МИХНЮКА Сергія Вікторовича** на тему:
**«Підготовка соціальних працівників до педагогічної взаємодії
у процесі вивчення фахових дисциплін»,**
подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»
та спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»

Актуальність теми дослідження

Радикальна трансформація соціальних умов функціонування української держави періоду незалежності, особливо ускладнена на етапі російської агресії та пов'язаних з цим соціальним катаклізмом на всіх стратифікаційних та соціально-статусних рівнях українського суспільства зумовлюють не лише кардинальні зміни в професійній діяльності всіх соціальних служб і установ в нашій державі, але й зміни у змісті та методах професійної підготовки соціальних працівників у закладах вищої освіти. Комплекс проблем, які в перспективі має вирішувати соціальний працівник незалежно від рівня інституції, що забезпечує соціальний захист, опіку, допомогу різним гетерогенним групам населення – визначає й необхідність новітніх підходів до взаємодії фахівців соціальної сфери з клієнтами, характеристики соціальних проблем яких суттєво змінилися в останнє десятиліття. Цілком погоджуємося з дисертантом у тому, що сучасний соціальний працівник має працювати в умовах динамічних змін соціального простору, реалізувати інноваційні моделі надання соціальних послуг, реагувати на постійні зміни нормативно-правового забезпечення, перебувати в постійному комунікативному, психологічному, педагогічному контакті з отримувачами соціальних послуг.

Отже, необхідність вирішення проблеми підготовки соціальних працівників до педагогічної взаємодії у процесі вивчення фахових дисциплін свідчить про актуальність теми дисертації Михнюка Сергія Вікторовича.

Наукова новизна одержаних результатів

У дисертації представлено всі необхідні рівні наукової новизни отриманих у процесі дослідження результатів. До найбільш істотних наукових результатів, що вперше представлені в дисертації Сергія Михнюка варто віднести: науково обґрунтовану та експериментально перевірену технологію підготовки соціальних працівників до педагогічної взаємодії у процесі вивчення фахових дисциплін; обґрунтування змісту підготовки соціальних працівників до педагогічної взаємодії у процесі вивчення фахових дисциплін; розроблення критеріїв, показників й рівнів підготовки соціальних працівників до педагогічної взаємодії у процесі вивчення фахових дисциплін; уточнення сутності й змісту поняття «педагогічна взаємодія» у контексті підготовки та професійної діяльності соціальних працівників; науково виважений аналіз змісту і структури підготовки соціальних працівників до педагогічної взаємодії; обґрунтування положень про теоретичні та технологічні основи підготовки соціальних працівників до педагогічної взаємодії у процесі вивчення фахових дисциплін.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Дисертація викладена на 405 сторінках, з яких 251 сторінка основного тексту, ілюстрована 43 таблицями та 10 рисунками. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

Аналіз структури дисертації дозволяє зробити висновок про наявність розділів, передбачених вимогами МОН України. Зокрема, у вступі вичерпно описано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, наукове і практичне значення одержаних результатів, особистий внесок здобувача, публікації автора.

Таким чином, до **основних наукових здобутків**, отриманих особисто Сергієм Михнюком у процесі дослідження, можна віднести:

1. Ретельний теоретичний аналіз проблеми підготовки соціальних працівників до педагогічної взаємодії у процесі вивчення фахових дисциплін, включно з обґрунтуванням специфіки вивченням базового поняття дослідження – «педагогічна взаємодія» – у контексті теми дисертації.

2. Науково виважену характеристику змісту фахових дисциплін освітньої програми 231 «Соціальна робота» у контексті підготовки соціальних працівників до педагогічної взаємодії.

3. Обґрунтовану критеріально-показникову програму підготовки соціальних працівників до педагогічної взаємодії.

4. Авторську технологію підготовки соціальних працівників до педагогічної взаємодії, експериментально перевірену у процесі вивчення студентами фахових дисциплін.

Таким чином, оцінка змісту дисертації Сергія Вікторовича Михнюка «Підготовка соціальних працівників до педагогічної взаємодії у процесі вивчення фахових дисциплін» дозволяє говорити про те, що мета дисертації в ході виконання дослідження була загалом досягнута, а робота є завершеною науковою кваліфікаційною працею. Дисертація за характером і змістом розкритих питань є новітнім комплексним та системним дослідженням проблематики підготовки соціальних працівників до педагогічної взаємодії у процесі вивчення фахових дисциплін, за результатом якого автором сформовано низку нових теоретичних і практичних положень, висновків та рекомендацій. Висновки та рекомендації аргументовано результатами власних досліджень, вони відповідають меті та поставленим завданням дослідження.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання

Отримані автором результати мають значення для розвитку вітчизняної науки і практики. Практичне значення одержаних дисертантом результатів полягає у впровадженні в практику професійної підготовки соціальних працівників технології підготовки соціальних працівників до педагогічної

взаємодії у процесі вивчення фахових дисциплін; систематизації досвіду оновлення змісту фахових дисциплін за спеціальністю 231 «Соціальна робота» у закладах вищої освіти. Матеріали дослідження доцільно використовувати у сфері професійної підготовки соціальних працівників в системі післядипломної освіти соціальних педагогів і соціальних працівників, у теорії та практиці підготовки фахівців гуманітарних напрямів у закладах вищої освіти.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях

Основні положення дисертації викладено в 29 публікаціях (22 одноосібні), із них 7 статей у фахових наукових виданнях України, стаття у періодичному науковому виданні, включеному до міжнародної наукометричної бази даних Web of Science Core Collection, стаття у науковому виданні іншої держави, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу, 20 праць апробаційного характеру.

Висновки й результати дослідження доповідалися на зарубіжних, міжнародних, всеукраїнських конференціях і форумах, де здійснювалася апробація дисертаційного дослідження. Характер наукових публікацій, у яких відображено окремі положення й результати проведеного дослідження, повною мірою відображає проблему професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до педагогічної взаємодії.

З огляду на це, можна стверджувати, що кількість і якість опублікованих Сергієм Михнюком наукових праць є достатньою, дисертація пройшла належну апробацію і є самостійною науковою працею.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

У дисертації Михнюка Сергія Вікторовича відсутні порушення академічної доброчесності. У дослідженні повною мірою дотримуються вимоги

щодо посилань на літературні джерела. Використання ідей, результатів та текстів інших авторів містить посилання на відповідне джерело інформації.

Дискусійні положення та зауваження

Як усяка наукова праця, присвячена дослідженню недостатньо вивчених міждисциплінарних наукових феноменів, дисертація Сергія Михнюка містить певні дискусійні положення, а відтак хотілося б уточнити й конкретизувати бачення автора щодо деяких із них:

1. Автором обґрунтовано низку наукових підходів до проблеми підготовки соціальних працівників до педагогічної взаємодії (п. 1.1 дисертації), які загалом цілісно характеризують методологічну специфіку предмета дослідження. Водночас вважаю за необхідне зауважити, що в межах системного підходу варто було би розглянути й **синергетичний**, адже формування належного рівня готовності соціального працівника до педагогічної взаємодії (у процесі вивчення ним фахових дисциплін) проходить через накопичення певного інформаційного хаосу й утворення окремих точок біфуркації в показниках і критеріях сформованості означеної готовності, а відтак – в створенні нового, тобто, власне, готовності до педагогічної взаємодії.

2. У тексті дисертації досить багато уваги приділено компетентнісним засадам професійної підготовки соціальних працівників до педагогічної взаємодії (розділ 1). У зв'язку з цим виникає питання: чи немає суперечності між компетентнісними засадами теоретичного аналізу проблеми, та обранням **готовності** як результуючого поняття експериментальної частини роботи. Вважаю, що авторові слід було розмежувати ці поняття й пояснити, яким чином формування відповідних професійних компетентностей/компетенцій впливає на формування належного рівня готовності соціального працівника до педагогічної взаємодії.

3. Вважаю досить цінним компонентом педагогічного дослідження, проведеного Сергієм Михнюком, аналіз змісту фахових дисциплін освітньої програми 231 «Соціальна робота» в контексті проблеми підготовки цих фахівців до педагогічної взаємодії (п. п. 2.1, 2.2). Водночас викликає певні

застереження вибір здобувачем сукупності університетів для констатувального етапу експерименту (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка; Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка; Житомирський державний університет імені Івана Франка; Національний університет біоресурсів і природокористування України); думаю, що мав би бути окреслений хоча би один критерій добору ЗВО для експерименту, й належно обґрунтований дисертантом.

4. На рис. 2.5 та в тексті п. 2.3 дисертант цілком обґрунтовано пропонує перелік форм і методів формування готовності соціальних працівників до педагогічної взаємодії з метою реалізації розробленої технології. Водночас варто було би більше уваги приділити опису **виробничих практик** студентів, де, власне, й мали би формуватися відповідні вміння й навички педагогічної взаємодії соціального працівника з клієнтом. При цьому було б доречно дати відповідь на питання: яким чином зміст фахових дисциплін та рівень успішності в їх засвоєнні впливає (чи не впливає?) на успішність педагогічної взаємодії студентів з клієнтами соціальних служб (установ, закладів) у процесі проходження рівного рівня виробничих практик? Які зміни в програмах цих практик були запропоновані дисертантом з метою доцільної реалізації спроектованої технології? І т. п.

Загальний висновок

Дисертація здобувача ступеня доктора філософії Михнюка Сергія Вікторовича на тему: «Підготовка соціальних працівників до педагогічної взаємодії у процесі вивчення фахових дисциплін», що подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)», є завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій здійснено теоретичне та практичне узагальнення проблемних аспектів підготовки соціальних працівників до педагогічної взаємодії у процесі вивчення фахових дисциплін.

Дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення

дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а Михнюк Сергій Вікторович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ

професор кафедри соціальних технологій

Житомирського державного університету

імені Івана Франка,

доктор педагогічних наук, професор

Наталія Сейко
Наталія СЕЙКО

*Підписує П. Сейко заступник:
Директор з наукової та міжнародної роботи
кандидат економічних наук,
доцент*

Тетяна Боцян

Тетяна Боцян